

Till trafikutskottet

Trafikutskottet har berett bl.a. näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1999/2000:86 om ett informationssamhälle för alla jämte motioner.

Näringsutskottet behandlar i första hand förslag i propositionen om inriktning av IT-politiken för att främja bl.a. tillväxt och regional utveckling samt förslag om tillgängligheten till informationssamhällets tjänster jämte motsvarande yrkanden i parti- och kommittémotionerna 1999/2000:T24 (kd), 1999/2000:T26 (c), 1999/2000:T28 (m) och 1999/2000:T29 (fp).

Regeringens förslag om börsintroduktion av Telia AB (prop. 1999/2000:84) jämte motioner behandlar näringsutskottet i betänkande 1999/2000:NU18.

Näringsutskottet

Propositionen

Allmänt om förslagen

Regeringen framlägger i propositionen förslag om mål, inriktning och prioritering av områden för IT-politiken. Vidare föreslås två lagändringar samt en ansvarsfördelning vad gäller informationssäkerhetsarbetet.

Mot bakgrund av att Sverige redan är en ledande IT-nation bör ambitionen enligt regeringen vara att Sverige som första land blir ett informationssamhälle tillgängligt för alla, varmed avses en bred IT-kompetens i samhället och ett starkt förtroende för användandet av denna teknik, med ambitionen att lyckas med detta före andra länder.

Regeringens strävan är att IT-politiken skall bidra till ökad måluppfyllelse av de allmänna politiska målen. Vägledande inriktning för IT-politiken skall bl.a. vara att främja tillväxt genom att öka den svenska IT-sektorns internationella konkurrenskraft, bidra till nya marknader, fler jobb och ökad produktivitet i hela samhället genom användningen av IT samt att öka den elektroniska handeln. Ett annat syfte med IT-politiken skall vara att främja regional utveckling genom att den skall bidra till att skapa förutsättningar för tillväxt i hela landet genom en bra IT-infrastruktur.

Regeringen föreslår vidare att statens insatser skall koncentreras till uppgifter när det gäller tilliten till IT, kompetensen att använda IT samt tillgäng-

ligheten till informationssamhällets tjänster. Insatserna för att öka tilliten till IT syftar till att skapa bättre generella förutsättningar för informationssäkerhetsarbetet. Bland insatserna för att öka IT-kompetensen aviseras en satsning på att öka IT-kunskapen i småföretagen med start år 2001. Vidare menar regeringen att det finns behov av en ny nationell strategi inom mikroelektronik samt elektronik- och närliggande IT-områden. En sådan strategi skall genomföras genom kraftsamlingar i ett antal kluster (grupper av institutioner och företag). Regeringen har i ett första steg beslutat att stödja utbyggnad av ett kluster med inriktning mot kiselteknik med bl.a. ett nytt institut i Norrköping.

När det gäller insatser för att öka tillgängligheten, som beskrivs mer utförligt i följande avsnitt, föreslås ändringar i ledningsrättslagen (1973:1144) för att underlätta en utbyggnad av IT-infrastrukturen med hög överföringskapacitet i befintliga ledningsnät och kanalisationer. Vidare redovisas regeringens bedömning att ett nationellt infrastrukturprogram bör inrättas för att skapa en helhetsbild av behovet av IT-infrastrukturen samt ge underlag till principer för ansvarsfördelningen mellan staten och övriga aktörer. Regeringens förslag i denna del bygger bl.a. på den s.k. IT-infrastrukturutredningens förslag i betänkandet Bredband för tillväxt i hela landet (SOU 1999:85).

Insatser för att öka tillgängligheten

Enligt regeringens bedömning bör alltså ett nationellt infrastrukturprogram, som omfattar hela infrastrukturen på IT-området, skapas. Programmet bör i första hand vara vägledande och underlätta en utbyggnad i marknadens regi. Programmet bör innehålla förslag till regler och riktlinjer som garanterar säkerheten och framkomligheten. Staten bör ha ett övergripande ansvar för säkerheten i den tekniska infrastrukturen men bör inte i detalj peka ut tekniska lösningar.

I propositionen betonas att staten har ett ansvar för att skapa förutsättningar för att behoven av IT-infrastruktur – både när det gäller teknik och andra delar – kan tillgodoses i hela landet. En väl utbyggd IT-infrastruktur främjar en konkurrenskraftig IT-industri och användningen av IT i företag, offentlig förvaltning, skola och hushåll. Informationsteknikens betydelse för regional utveckling och utjämning understryks också. Tillgång till modern informationsteknik till konkurrenskraftiga priser bör enligt regeringen finnas för att näringslivet i hela landet skall kunna utvecklas så att det bidrar till den ekonomiska tillväxten. För att hela Sverige skall leva och utvecklas bör även företag i regionalpolitiskt prioriterade regioner snabbt få tillgång till denna teknik så att de kan konkurrera på mer likvärdiga villkor med företag i övriga landet. I detta syfte bör, menar regeringen, särskilda åtgärder vidtas, bl.a. för att stimulera utbyggnaden av transportnätet i dessa områden.

Regeringen förordar i propositionen att ett *stomnät* till alla landets kommuner skall skapas. Tillgängligheten i nätet skall vara hög så att konkurrens, låga priser och en snabb utveckling främjas av att ett stort antal aktörer har möjlighet att nyttja nätet. Konkurrens skall skapa förutsättningar för låga och så långt möjligt avståndsberoende priser i hela landet. Enligt regeringen

skall det vara möjligt för alla tjänsteleverantörer som så önskar att få tillgång till ledningen, och huvudorterna i alla kommuner bör nås.

För att få klarhet i de kommersiella förutsättningarna gav regeringen i oktober 1999 i uppdrag till Affärsverket svenska kraftnät att utreda de kommersiella förutsättningarna för uthyrning av öppen ledning samt ökad data-transmissionskapacitet på marknaden genom en accelererad utbyggnad av optokabel på i första hand stamnätet för starkströmsledning. Genom att en eller flera optofiberkablar placeras på redan existerande stolpar skulle dessa kunna utnyttjas på ett sätt som kan sänka investeringskostnaden i jämförelse med att gräva ner kablar. Svenska kraftnät har bildat ett bolag för ändamålet, och investeringen finansieras på marknadsmässiga grunder.

Regeringens uppfattning är att det första steget i utvecklingen mot en tillgänglig infrastruktur med hög överföringskapacitet bör tas genom utbyggnad av ett stamnät för bredbandskommunikation mellan landets alla kommuner. Svenska kraftnäts uppdrag är att erbjuda svart fiber på marknadsmässiga villkor. Ett sådant nät utgör början av utvecklingen mot en högre kapacitet i nätet som helhet. Det ankommer på regeringen att fatta nödvändiga beslut. Investeringskostnader för ett nationellt optofibernät som når fram till varje kommunhuvudort har beräknats till ca 2,5 miljarder kronor.

Regeringen förväntar att *det regionala transportnätet*, som förbinder de olika orterna i kommunen med stamnätet, i stor utsträckning kan förverkligas av marknaden och andra icke-statliga aktörer. Emellertid finns det transportnätförbindelser som inte bedöms komma till stånd under de närmaste fem åren på helt kommersiella grunder och som därför enligt regeringen bör prioriteras av regional- och näringspolitiska skäl. För statligt stöd till dessa nät under åren 2000–2004 har regeringen beräknat ca 2,6 miljarder kronor.

På samma sätt kan det enligt regeringen finnas delar av *accessnätet* som inte bedöms komma till stånd på kommersiella grunder. En kommun kan av näringspolitiska eller andra skäl välja att prioritera utbyggnad av accessnätet i vissa delar av kommunen. För att underlätta en utbyggnad också i glesbygd bör en kommun kunna få möjlighet att ansöka om stöd för att ordna anslutning med hög överföringskapacitet. Stödet bör avse fastigheter där anslutning skulle bli avsevärt dyrare för abonnenterna än i normala fall. Det statliga stödet bör täcka endast en mindre del av utgiften, och stödet bör förenas med villkor. Sådana villkor kan vara att nätet skall kunna hyras av alla operatörer och att priserna är rimliga och enhetliga inom kommunen. Vidare skall det finnas ett lokalt försörjningsprogram. Ansökningarna från kommunerna skall också prövas utifrån regional- och näringspolitiska grunder. Regeringen understryker att kommunala initiativ vad gäller utbyggnad av accessnät är ett frivilligt åtagande för kommunerna.

Enligt regeringens bedömning bör även en viss stimulans lämnas för bredbandsanslutning av de hushåll som finns utanför tätorterna. I propositionen aviseras därför förslag om skattelättnad för fysiska och juridiska personer som haft utgifter för en anslutning för datakommunikation som innebär en väsentlig kapacitetshöjning i förhållande till överföringskapaciteten i det normala telefonnätet. Skattelättnaden, som bör kunna utformas som en skattereduktion, bör avse anslutningsutgifter över ett visst belopp och motsvara

en mindre del av utgiften. Skattelättnaden skall tillsammans med det kommunala stödet till accessnät uppgå till totalt 3,2 miljarder kronor.

Regeringen har tidigare beslutat uppdra (dir. 2000:04) åt en särskild utredare (kommunalrådet Peter Roslund) att utarbeta förslag till ett nationellt infrastrukturprogram och till hur staten skall medverka i nätutbyggnaden, m.m. I propositionen meddelar regeringen att utredaren skall ges tilläggsdirektiv att lämna förslag till fördelningen av de två sistnämnda stödformerna och hur stödet kan begränsas till totalt 3,2 miljarder kronor. Det är viktigt att skattereduktionen kan utformas så att den är enkel att tillämpa av skatteförvaltningen och lätt att administrera, påpekas det. Regeringen avser att utreda den närmare utformningen av skattereduktionen och förelägga riksdagen ett lagförslag. Lagen bör träda i kraft den 1 januari 2001, och skattereduktionen bör medges första gången vid taxeringen år 2002. Regeringen har i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1999/2000:100 s. 125) lagt fram förslag om ett nytt anslag om 400 miljoner kronor på tilläggsbudget för innevarande budgetår för stödet till regionala transportnät. Näringsutskottet kommenterar detta förslag i ett yttrande (1999/2000:NU7y) till finansutskottet.

Tillgång till accessnät

Post- och telestyrelsen överlämnade i september 1999 till regeringen ett förslag till ändringar i telelagen (1993:597) för att möjliggöra åtkomst till vissa accessnät. Förslaget innebär att tillståndshavare enligt lagen som är anmälda till EG-kommissionen på grund av att de har ett betydande inflytande på den svenska marknaden genom tillståndsvillkor skall kunna ges skyldighet att ge tillgång till sitt accessnät på rimlig begäran. Skyldigheten skall gälla på likvärdiga villkor och ersättningen för upplåtelsen skall grunda sig på kostnaderna. Rätten att få tillgång till accessnätet avses gälla för teleoperatörer som tillhandahåller teletjänster inom ett allmänt tillgängligt telenät. I dagsläget är det endast Telia AB som uppfyller kraven för att åläggas denna skyldighet.

Avsikten med förslaget är att främja konkurrensen på tjänster och produkter inom accessnätet. Tillgången till ett accessnät är av avgörande betydelse för att möjliggöra för en operatör att kunna tillhandahålla produkter och tjänster i accessnätet och därmed öka konkurrensen på området. För utvecklingen av konkurrensen beträffande produkter och tjänster såsom lokal telefoni, abonnemang, ISDN-anlutning och ADSL-anlutning är således tillgång till accessnät av avgörande betydelse. Beträffande bredbandsaccess kan det dessutom antas att utvecklingen av tjänsten ur teknisk synvinkel, t.ex. avseende ADSL-teknik, främjas om konkurrens skapas i operatörsledet liksom utbudet av tjänsten snabbt kan förväntas öka.

Inför fusionen med Telenor AS gjorde Telia ett åtagande i förhållande till EG-kommissionen att öppna sitt accessnät. I och med att fusionen inte genomfördes gäller dock inte längre åtagandet. Telia har emellertid förklarat att bolaget ändå avser att leva upp till åtagandet genom att öppna sitt accessnät. En lagreglering om tillgång till accessnät ger, betonas det i propositionen, aktörerna på marknaden klara spelregler som bildar förutsättning för långsiktiga investeringar på ett sätt som inte torde kunna säkerställas om aktörerna

hänvisas till att endast förlita sig på avtal som med all sannolikhet kommer att innehålla tidsbegränsningar. Starka skäl talar därför enligt regeringen för att tillgång till accessnät görs möjlig och att detta skall ske genom lagstiftning.

Den senaste tidens tekniska utveckling har emellertid inneburit att radio- och TV-tjänster samt andra tjänster som kräver hög överföringskapacitet, t.ex. kommunikation via Internet, kan förmedlas även genom telenätet. Detta innebär att vissa bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen aktualiseras även när det gäller telenät. Bestämmelsen i 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen innebär att varje svensk medborgare och svensk juridisk person har rätt att sända radioprogram genom tråd. Enligt regeringen kan det inte uteslutas att en skyldighet att ge tillgång till accessnätet innebär en begränsning av denna grundlagsfästa rätt för nätinnehavaren. I propositionen meddelas därför att frågans förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen måste övervägas innan något förslag till lagstiftning kan presenteras.

Motionerna

Sverige har en stark ställning på IT-området, påpekas det i motion 1999/2000:T28 (m). Enligt motionärerna är det uppenbart att den tidiga avregleringen av telemarknaden i Sverige tillsammans med utvecklandet av mobiltelefoni – såsom NMT, GSM och WAP – har haft stor betydelse för Sveriges starka ställning på området. Vidare har de globalt inriktade svenska företagen inneburit att det funnits en kundbas för IT med lång erfarenhet av försäljning och handel, vilket även gett effekter till en ny typ av globala entreprenörer.

För att inte den starka positionen skall gå förlorad måste Sverige vara attraktivt, inte minst i fråga om kompetensen, sägs det vidare i motionen. Det behövs därför enligt motionärerna en politik som förstår de nya förutsättningarna, med en vision för att IT-branschen skall kunna växa i Sverige. För att behålla tätpositionen krävs att det genomförs åtgärder som syftar till att göra Sverige till ett mera attraktivt land att bo och verka i.

Enligt motionärerna skall statens roll på IT-området inte vara att bygga svartfibernät med statlig subvention och därmed bedriva osund konkurrens mot privata företag. Staten skall alltså inte konkurrera med de bredbandsaktörer som redan etablerat sig på marknaden. Angelägna utbyggnader som inte är kommersiellt möjliga i glesbygd eller på andra orter kan komma till stånd genom att staten upphandlar bredbandstjänster, anser motionärerna. De påpekar också att staten inte heller med skattemedel skall låsa sig vid en speciell teknik eftersom teknikutvecklingen går så fort.

På det nu aktuella området skall statens roll i stället vara att bl.a. främja konkurrenstrycket på marknaden. Sålunda menar motionärerna att det måste skapas konkurrenstryck i de lokala monopolen genom införande av ett system med förutsägbara, allmänt accepterade och transparenta samtrafikavgifter, så att alla operatörer kan använda alla nät konkurrensneutralt. Motionärerna erinrar härvid om att ett förslag med detta syfte (s.k. local loop unbundling, LLUB) finns utarbetat och att detta system har införts i Tyskland och Förenta staterna. Vidare framhålls att konkurrenstrycket i de nationella

och regionala näten kan öka genom s.k. national roaming, dvs. möjlighet för en abonnent att utnyttja andra operatörers nät när det egna nätet inte är tillgängligt. Det är konkurrens och marknadsekonomi som måste bli vägledande – inte storskaliga statliga fiberverk, heter det i motionen.

Modern informationsteknik är inte längre bara ett sätt att effektivisera företagens verksamhet, den håller på att ändra näringslivet i grunden, sägs det i motion 1999/2000:T24 (kd). Tillsammans med globaliseringen och avregleringen har informationstekniken gjort det möjligt att göra affärer på helt nya sätt. På sikt kommer ett helt nytt näringsliv att växa fram, där information och kunskap blir viktigare än maskiner och inventarier. Samtidigt talar mycket för, menar motionärerna, att framtidens företag är mindre och mer flexibla till sin uppbyggnad och organisation. I motionen förordas att regelverket för företagen måste bli mer flexibelt och att det måste bli lättare att starta och driva företag.

I fråga om riktlinjer för bredbandsutbyggnad sägs det i motionen att staten först och främst bör stimulera en satsning på en kraftfull telekommunikation i Sverige, bl.a. genom att förbereda spelregler för konkurrensneutralitet på marknaden. Risken med statligt teknikval är att valet inte blir långsiktigt hållbart, påpekas det. Motionärerna vill se en nätmarknad som påminner om elmarknaden, där man skiljer på nätdelen och tjänstedelen. Enligt motionärernas förslag skall det vara möjligt att köpa in sig på andras nät för att sälja tjänster till slutanvändarna. Priserna för nätutnyttjandet måste vara så att monopol och oligopol undviks, anför motionärerna och menar att Post- och telestyrelsen bör ges i uppgift att föreslå och övervaka dessa regler.

I motionen framhålls att staten har ett särskilt ansvar för att glesbygden får tillgång till bredband. Som exempel på statliga stöd för att främja denna utbyggnad, som inte torde komma till stånd om enbart marknadsmässiga villkor skall gälla, nämns i motionen s.k. ROT-avdrag, investeringsstöd och regionalpolitiskt stöd, till viss del bekostade av EU-medel.

Vidare förordar motionärerna att regeringen snarast skall se till att accessnätet blir tillgängligt så att konkurrensen kan öka. Det måste klargöras för alla operatörer vilka regler som gäller för eventuellt nya accessnät som dras fram till hushållsfastigheter, sägs det i motionen.

Hemställan i motion 1999/2000:T26 (c) inleds med ett yrkande om att propositionen skall avslås. Enligt motionärerna bör regeringen mycket snart lägga fram en ny IT-proposition med konkreta förslag och tydliga åtaganden om att tillgången till snabba Internetförbindelser skall komma alla till del. Dessförinnan, hävdas det, saknas det anledning för riksdagen att behandla en proposition som framför allt består av ”vaga ambitioner och allmänt resonerande kring frågan”.

I stället hänvisar motionärerna bl.a. till förslag som framlagts under allmänna motionstiden i motion 1999/2000:T703 (c) med rubriken En digital allemansrätt. Där förordas att staten skall stå som ägare till en heltäckande digital infrastruktur, byggd på fiber, till hushållen och företagen. Denna skall finansieras antingen genom abonnemangsavgifter eller genom koncessionsavgifter för operatörerna, som i sin tur får ta ut avgifter av konsumenterna. Vidare bör enligt motionärerna inrättas ett statligt bolag för digital infrastruktur med uppgift att upphandla den nödvändiga infrastrukturen och tillhanda-

hålla denna på likvärdiga villkor till alla operatörer. Till detta bolag skulle riksdagen anvisa 10 miljarder kronor som aktiekapital. I motion 1999/2000:N21 (c), som väcktes i december 1999 med anledning av den avbrutna fusionen mellan Telia och Telenor, förordas att Telia skall privatiseras och att 60 miljarder kronor av försäljningssumman skall utnyttjas för utbyggnaden av den digitala infrastrukturen i enlighet med motionärernas förslag. Den sistnämnda motionen, som är hänvisad till näringsutskottet, tar utskottet upp i samband med behandlingen av förslaget om börsintroduktion av Telia i betänkande 1999/2000:NU18.

I den tidigare nämnda motionen 1999/2000:T26 (c) framställs också två andra yrkanden av intresse för näringsutskottet. Dels finns ett yrkande om att likvärdig IT-infrastruktur bör vara vägledande för IT-politiken vad avser regional politik; motionärerna anser att regeringens inriktning av IT-politiken med avseende på regional utveckling är för lågt ställd. Dels aktualiseras i motionen den fortsatta beredningen av regelverket för IT-infrastrukturen med hänvisning till risken för lokala infrastrukturmonopol. Oaktat att motionärernas förslag till infrastruktursatsningar skiljer sig från regeringens förslag pläderas i motionen för en lösning som hindrar framväxten av monopolsituationer. En sådan lösning kan enligt motionärerna vara att uppmuntra kunderna att själva äga förbindelserna, på samma sätt som elektrifieringen av landsbygden åstadkoms.

I motion 1999/2000:T29 (fp) yrkas avslag på regeringens förslag dels om införande av ett nationellt infrastrukturprogram, dels om att staten skall bygga upp ett stamnät för bredbandsnät, dels om att statligt stöd skall lämnas för regionala transportnät och dels om att statligt stöd skall utgå till lokala transport- och accessnät. Vidare ifrågasätts förslaget om skattelättnader för bredbandsanslutning.

Motionärerna argumenterar för att statens roll inte skall vara att garantera bredband till varje hushåll utan snarare att främja en god konkurrens, en god mångfald på nätet och att tillse att Post- och telestyrelsen bevakar denna konkurrens. Härav följer att byggandet av stamnät bör genomföras i konkurrens och att regeringen bör stimulera till investeringar av olika aktörer i olika slags nät samt ta hänsyn till regionala och sociala obalanser. Dessutom påtalas i motionen risken för att utbyggnaden av bredband forceras fram alltför snabbt med följden att man bygger fast sig i gammal teknik.

Förslaget om skattelättnader för bredbandsanslutning ifrågasätts av motionärerna med hänvisning till risken att prisnivån fortsätter att vara hög. Förslaget möter invändningar även från fördelningssynpunkt (gynnar stadsbor med god ekonomi och datorvana) och från tekniksynpunkt (sannolikt kommer det att ske en snabb utveckling av bättre teknik till lägre priser).

Slutligen beskrivs här yrkanden i vissa motioner om kompetensutvecklingen på IT-området bland främst småföretag. I motion 1999/2000:N273 (m, kd, fp), från allmänna motionstiden, finns ett yrkande med krav på en nationell IT-kampanj i småföretag. Enligt motionärerna bör ett nationellt projekt genomföras för att främja IT-kunskapen i småföretagen. Med hjälp av datakuniga ungdomar bör i en första etapp 10 000 – och senare totalt 200 000 –

småföretag stimuleras att öka IT-kunskapen. Enligt motionärerna bör kampanjen bekostas av staten, IT-företagen och de deltagande småföretagen.

Också i motion 1999/2000:Ub802 (c, m, kd, fp), från allmänna motionstiden, framhålls vikten av informations- och utbildningsinsatser inom IT-området till småföretag. Enligt motionärerna är det nödvändigt att den stora mängden småföretag blir datoriserade och även prövar de möjligheter som elektroniska affärer och annan användning av IT direkt i affärskommunikationen innebär.

Regeringens satsning för att öka kompetensen bland småföretag verkar lovande, sägs det i motion 1999/2000:T24 (kd). Motionärerna vill dock erinra om de resurser på området som finns hos t.ex. Smelink och IUC.

I motion 1999/2000:T205 (fp), från allmänna motionstiden, finns ett yrkande om exportsatsningar från svenska IT-företag. Motionärerna erinrar om att grunden till den svenska välfärden skapades av energiska entreprenörer som i början av 1900-talet byggde upp svensk industri, tillsammans med politiker som såg möjligheten i en satsning på utbyggd infrastruktur. IT-utvecklingen ger nu enligt motionärerna möjligheter för svenska mindre IT-företag att genom exportsatsningar nå liknande framgångar.

Näringsutskottets ställningstagande

Användningen av IT genomsyrar alla samhällssektorer och samhällsnivåer. Informationstekniken är den viktigaste motorn i den nya ekonomin och dess potential börjar nu realiseras i form av förbättrad produktivitet och högre tillväxttakt. En ökad användning av IT ger förutsättningar för nya marknader, fler jobb och stigande produktivitet i hela samhället. Samtidigt gäller att framgången i den nya ekonomin kommer att vara beroende av medborgarnas förmåga att utnyttja alla de möjligheter som informationstekniken erbjuder.

IT-sektorn är en sektor med hög tillväxtpotential. IT-branschens betydelse för att skapa tillväxt och fortsatt välstånd ökar hela tiden. En resursomvandling i ekonomin från mindre produktiva sektorer med svag efterfrågetillväxt till IT-sektorn kommer att ge ökad tillväxt. En bred IT-kunskap leder också till att andra sektorer kan öka sin IT-användning, vilket förbättrar möjligheterna till tillväxt. De nya IT-företagen räcker alltså inte ensamma till för att skapa ökat välstånd, utan det är genom kombinationen av framväxten av de ”nya” företagen och omvandlingen av de ”gamla” företagen som grunden läggs för högre tillväxt och ökat välstånd.

Informationstekniken har vidare en potential att skapa förutsättningar för tillväxt i hela landet genom en bra IT-infrastruktur. Genom att tekniken underlättar informationsöverföring och kontakter minskar betydelsen av avståndsskillnader. Om människor och företag i hela landet får goda förutsättningar att utnyttja den nya teknikens möjligheter, kan detta bidra till att den regionala utvecklingen och utjämningen främjas.

Sverige har en stark och snabbt växande IT-sektor och en jämförelsevis intensiv användning av IT i mer traditionella näringar. Enligt en undersökning som presenterades av en internationell dataorganisation i februari i år (International Data Corporation's World Times Survey 2000) placerades Sverige som främsta IT-nation, följd av Förenta staterna och Finland. I

undersökningen har organisationen jämfört 55 länder med avseende på 23 variabler på IT-området, t.ex. tillgång till pc och Internet samt användning av mobiltelefoni. Sveriges position som ledande IT-nation leder i sin tur till betydande inflöde av utländska investeringar till Sverige avseende forskning och utveckling på IT-området. Flera av världens största IT- och telekommunikationsföretag har valt att förlägga forskningsintensiv verksamhet till Sverige.

Med denna inledning vill näringsutskottet peka på den svenska IT-sektorns starka ställning men också på de möjligheter till tillväxt och regional utjämning som informationstekniken för med sig. Samtidigt gäller att det råder en mycket stark internationell konkurrens på IT-området. För att Sverige skall kunna behålla sin tätposition krävs uppmärksamhet på de faktorer som de svenska IT-företagen är beroende av för att de skall kunna utvecklas ytterligare.

Kunskap och mångfald är två sådana nyckelfaktorer för fortsatta framgångar för den svenska IT-branschen. Sverige är numera en del av en global marknad även när det gäller tillgången till kompetens. Det är därför väsentligt att Sveriges internationellt konkurrenskraftiga förmåga att producera avancerade system och produkter främjas, t.ex. genom satsningar – i form av kluster – på strategiskt viktiga områden. Vidare är det viktigt att utländska studenter, forskare och specialister upplever Sverige som attraktivt att studera och arbeta i.

Beträffande mångfald vill näringsutskottet här aktualisera två konkurrensfrågor av betydelse för konsumenterna men också för branschens fortsatta utveckling. Den ena gäller tillgången till accessnätet. Som tidigare nämnts har regeringen – efter förslag från Post- och telestyrelsen (PTS) – tagit upp frågan om lagstiftning för att säkerställa aktörernas tillgång till accessnätet (s.k. local loop unbundling, LLUB). Som också framhålls i propositionen är tillgång till detta nät av avgörande betydelse för en operatörs möjlighet att kunna tillhandahålla produkter och tjänster i accessnätet och därmed för att öka konkurrensen på området. Med hänvisning till yttrandefrihetsgrundlagen har regeringen beslutat att frågan måste övervägas ytterligare innan något förslag till lagstiftning kan presenteras. Enligt näringsutskottets mening är det väsentligt att beredningen av denna fråga sker med skyndsamhet och att regeringen därefter snarast återkommer till riksdagen i ärendet.

Den andra här uppmärksamade konkurrensfrågan gäller risken för s.k. lokal monopolisering. Under senare tid har utvecklingen av de nya fastighetsnäten för bredbandskommunikation gått oerhört snabbt. Enligt en undersökning (från december 1999) av Hyresgästernas Riksförbund, som refereras i propositionen, har 138 bostadsföretag fattat beslut eller kommer att fatta beslut inom sex månader om utbyggnad av fastighetsnät. I 81 av dessa företag kommer hyresgästerna inte att få välja operatör. Det är sålunda uppenbart att det föreligger risk för lokal monopolisering. Regeringen har mot den bakgrunden uppdragit åt Post- och telestyrelsen att utreda frågan och därvid också belysa fastighetsägarens ansvar för anläggning av fastighetsnät.

Post- och telestyrelsen har i dagarna redovisat sin utredning. I rapporten till regeringen konstaterar PTS att det finns risker för att konkurrensen hämmas när fastighetsnät för bredbandskommunikation utvecklas. Många fastig-

hetsbolag och bostadsrättsföreningar tecknar i dag avtal med en operatör som, i utbyte mot finansiering av nätet till fastigheten, får ensamrätt till leverans av tjänsten. Ofta har dessa avtal lång bindningstid. Ett annat problem är att många fastighetsägare på mindre orter ofta är hänvisade till en enda kabel-TV-operatör eller till Telia.

Post- och telestyrelsen föreslår i rapporten fyra åtgärder som kan minska riskerna för monopol på bredbandsområdet. För det första kommer PTS att noga bevaka utvecklingen på området, bl.a. med hjälp av en referensgrupp som PTS har regeringens uppdrag att tillsätta. För det andra föreslås att PTS skall sprida information till beställare och användare av bredbandstjänster så att de får bättre möjligheter att ställa krav på operatörerna. För det tredje anser PTS att det är lämpligt att villkora de subventioner för bredbandsanslutningar som föreslås i IT-propositionen; enligt PTS bör konkurrensfrämjande lösningar gynnas så att t.ex. flera operatörer får möjlighet att sälja tjänster till konsumenterna i ett och samma nät. För det fjärde kommer PTS under år 2000 att utreda om vissa bestämmelser i telelagen bör ändras så att de även omfattar samtrafik för datakommunikation; en lagändring i detta avseende skulle innebära att operatörer blir skyldiga att förmedla tjänster från konkurrerande operatörer i det egna nätet.

Enligt näringsutskottets mening är det positivt att PTS har kartlagt riskerna för monopol vid bredbandsutbyggnaden och framlagt olika förslag för att begränsa dessa risker. Regeringen bör, menar näringsutskottet, utan fördröjning bereda rapporten från PTS och undersöka om ytterligare åtgärder erfordras för att minska riskerna för monopol på bredbandsområdet.

De två konkurrensfrågor som näringsutskottet här har uppmärksammat, nämligen frågan om tillgång till accessnätet och risken för lokal monopolisering, är som tidigare framhållits av stor betydelse för konsumenterna men också för utvecklingen på IT-området. Trafikutskottet bör enligt näringsutskottets uppfattning i sin fortsatta beredning av ärendet överväga behovet av ett särskilt tillkännagivande till regeringen i de två nu nämnda frågorna.

Vad sedan gäller övriga berörda förslag i propositionen och här aktuella motioner rörande bl.a. statligt stöd till utbyggnaden av bredband har näringsutskottet vid sin beredning av ärendet funnit att företrädarna i utskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ställer sig bakom förslagen i propositionen, medan företrädarna för övriga partier ansluter sig till uppfattningarna i respektive parti- och kommittémotioner. Det senare innebär

- att företrädarna för Moderata samlingspartiet tillstyrker berörda förslag i motion 1999/2000:T28 (m),
- att företrädarna för Kristdemokraterna tillstyrker berörda förslag i motion 1999/2000:T24 (kd),
- att företrädaren för Folkpartiet tillstyrker berörda förslag i motion 1999/2000:T29 (fp),
- att företrädaren för Centerpartiet tillstyrker berörda förslag i motionerna 1999/2000:T26 (c) och 1999/2000:T703 (c).

Näringsutskottet finner inte anledning att här ytterligare utveckla dels majoritetens inställning, dels övriga partiers inställning i avvikande meningar. I stället hänvisar företrädarna för respektive parti till propositionen respektive berörda motioner, vilka utförligt beskrivits i det föregående.

Stockholm den 9 maj 2000

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

I beslutet har deltagit: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Sylvia Lindgren (s), Ola Karlsson (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Marie Granlund (s), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s) och Lennart Värmbö (v).